

การลดจำนวนตัวแปรสำหรับปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนา
ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา
นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

Variables Reduction for Creativity Tourism
Approaches in Sustainable Ecotourism Business
Development: A Case Study of Tourists in Thailand
National Parks

ผศ.ดร.ลักษณาวดี บุญยะศิรินันท์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการลดจำนวนตัวแปร
สำหรับปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาไปสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
อย่างยั่งยืน ของประเทศไทย โดยมีการศึกษาปัจจัยการท่องเที่ยวของ
งานวิจัยที่ผ่านมาและสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน เพื่อวิเคราะห์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ Assistant Professor, Faculty of Business
Administration, Rajapruck University Luxanawadee.b@gmail.com

องค์ประกอบเชิงยืนยันของแต่ละตัวแปร โดยใช้ Confirmatory Factor Analysis

ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งประกอบด้วยตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 10 ตัวแปร และ ตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จำนวน 10 ตัวแปร สามารถลดจำนวนตัวแปรคงเหลือทั้งสิ้น 9 ตัวแปร คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีประสบการณ์จริง การจดจำ/ประทับใจ/เข้าใจ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการใช้ที่เกินจำเป็นและการลดของเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง การลดตัวแปรสามารถลดจำนวนปริมาณข้อมูลนำเข้า วิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงประเด็น นำไปสู่การใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทย นอกจากนี้งานวิจัยครั้งนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวทราบถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ปัจจัยการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืน, การลดจำนวนตัวแปร

Abstract

The objective of this research is to reduce tourism variables for sustainable ecotourism business development in Thailand. All factors in the literature reviews have been studied, four hundred samples have been investigated using confirmatory factor analysis.

The results have shown that the principle of sustainable tourism factors can be reduced from 20 factors to 9 factors, i.e. exchanging culture, culture understanding, tourists collaborating, recognizing and impressing, using resource sustainable, reducing over-consumption and waste, Involving local communities, and consulting stakeholders and the public. For deep interview, the experts suggest promoting the tourists awareness of using natural resources efficiently and creative tourist for sustainable development. Variable reductions can improve efficiency in developing Thailand tourism. Nevertheless, this research involves in expert reviewing. The results show the same direction as our statistics research which is tourist awareness in using natural resource efficiency and creativity.

Key Words: Tourism Factor, Sustainable ECO-Tourism, Variables Reduction

บทนำ

รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศไทยมาอย่างยาวนานและได้มีการพัฒนาการออกเป็นหลากหลายรูปแบบตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม ได้เป็นอย่างมาก แต่ในทางกลับกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเรื่องต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการด้านต่างๆ ควรจะต้องได้มีส่วนร่วมทั้งด้านความคิดเห็นและความร่วมมือ ในการพัฒนาการในด้านต่างๆ จากหลายภาคส่วน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญกับความผูกพันของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน ให้สนใจเข้าไปเรียนรู้ มีส่วนร่วมในพื้นที่ท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวตระหนักในหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับสากล เริ่มตั้งแต่ก่อตั้ง UNEP ในพ.ศ.2516 และเพิ่มขึ้นมากหลังการประชุม Earth Summit ที่เมือง Rio de Janeiro พ.ศ.2535 ผลักดันประเทศในการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจุบันเห็นได้จากหลายประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2555) คิดว่า ในเรื่องธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการมองอย่างองค์รวม คือ การพัฒนาในเรื่องของผลิตภัณฑ์ กระบวนการที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และการสร้างแรงจูงใจการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน จะต้องประกอบด้วยการคำนึงถึงการเจริญเติบโตทางธุรกิจ และการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน (Growth & Green) รศ.ดร.อดิศร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2550) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ต้องไม่ทำให้เกิดปัญหาในอนาคต เป็นการพัฒนาที่ต้องเชื่อมโยงและสัมพันธ์โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และ

สิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่าผู้ที่จะดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปได้ตามแนวทางดังกล่าวได้ในเบื้องต้น คือ คนและการจัดการระบบ ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่รวบรวมได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่สนใจทำด้านนี้ต้องพิจารณาตัวแปรเป็นจำนวนมาก ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้มีสมมติฐานว่า ตัวแปรจำนวนมากเหล่านี้ แต่ละตัวมีความสำคัญไม่เท่ากัน และผลการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงประจักษ์น่าจะสามารถลดจำนวนตัวแปรหรือจัดกลุ่มความสำคัญของตัวแปรเหล่านี้ได้ใหม่ เพื่อให้ผู้สนใจในอนาคตสามารถเลือกตัวแปร และวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงประเด็น นำไปสู่การใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์ตัวแปรที่เหมาะสมสำหรับปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาไปสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืน ของประเทศไทย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (อุซาวดี พูลพิพัฒน์, 2545) มีหลักการ ดังนี้ 1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว 2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อม ที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย 3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต 4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว เข้ากับรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว 5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมใน

ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของ
สิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยัง
ป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย 6. เน้นการมี
ส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในด้านการจัดการ
ผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วย
ยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว 7.
การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ
ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อ
ลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา 8. เป็นการฝึกอบรม
บุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการ
พัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อ
ยกระดับการบริการการท่องเที่ยว 9. ข้อมูลข่าวสารที่
สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการ
เคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจ
ของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง 10. การวิจัยและติดตาม
ผล เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปสู่แนว
ทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
พ.อ.ดร. นาฬิกาอัฏฐิภักดิ์ แสงสนิท (2556) ให้หลักการของ
คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ คือ 1.
ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 3. มีความ
เข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว 4.
ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม 5. มีการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลระหว่างกัน/ ส่งผ่าน- ส่งต่อประสบการณ์ 6. เป็น
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม 7. นักท่องเที่ยวมี
โอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนและมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8. ความจริงแท้ทั้งใน
กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ มีประสบการณ์
จริง 9. จัดจำประทับใจ, เข้าใจ 10. การท่องเที่ยวแบบ
จำเพาะเจาะจง

การปฏิบัติของผู้อยู่ในท้องถิ่นท่องเที่ยว (วิมล
จิโรจพันธุ์, 2548) มีหลักการ คือ 1. แสดงความเป็น
มิตร 2. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตามสมควร 3. ช่วยเหลือเท่าที่

จะช่วยได้ 4. ช่วยกันอนุรักษ์หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
5. ส่งเสริมและฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีของ
ท้องถิ่น 6. งดเว้นการกระทำที่จะทำลายแหล่ง
ทรัพยากร 7. ซื้อตรงต่อนักท่องเที่ยว 8. ไม่เข้าซื้อ
รบกวนก่อนความรำคาญเพื่อขายของ 9. ช่วยรักษาความ
สะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 10. ช่วยดูแลรักษา
ผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถ
รวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้ทั้งสิ้น 20 ปัจจัย แบ่งเป็น
ตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 10 ตัวแปร ซึ่ง
ประกอบด้วย ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความ
ผูกพันระหว่างกัน (v24) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้าม
วัฒนธรรม (v25) ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรม
ของพื้นที่ท่องเที่ยว (v26) ประสบการณ์จากการมีส่วน
ร่วม (v27) การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ส่งผ่าน
ส่งต่อประสบการณ์ (v28) การเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม
มากกว่าผู้ชม (v29) การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนา
ศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมใน
การตัดสินใจ (v30) การเข้าใจอย่างถ่องแท้ใน
กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีประสบการณ์
จริง (v31) การจดจำ/ประทับใจ/เข้าใจ (v32) การ
ท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง (v33) และตัวแปร
องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศน์ จำนวน 10 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย การ
อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (v34) การลดการ
ใช้ที่เกินจำเป็นและการลดของเสีย (v35) การรักษา
และส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ
(v36) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (v37) การ
ท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (v38) การมีส่วน
ร่วมของชุมชนท้องถิ่น (v39) การประสานความร่วมมือ
ระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง (v40) การฝึกอบรม
บุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติแบบ
ยั่งยืน (v41) การให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับ
นักท่องเที่ยว โดยมุ่งความเข้าใจในการเคารพต่อ
ธรรมชาติ (v42) การวิจัยและติดตามผล เพื่อตรวจสอบ
ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค
ต่างๆ (v43)

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืนสามารถลดจำนวนตัวแปรด้วยการทำ Variable Reduction

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยศึกษาและรวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากตำรา เอกสารวิชาการ ผลงานงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในประเทศไทย จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ปี 2556 มีอุทยานแห่งชาติทั้งหมด 147 อุทยานแห่งชาติ (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2557) นักท่องเที่ยวประมาณ 11,275,874 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามการคำนวณ คือ 400 ตัวอย่าง ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากอุทยานแห่งชาติที่เป็นที่นิยม 10 อันดับ คือ อุทยานแห่งชาติทางบก 1 แห่ง คือ อุทยานฯ เขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทางทะเล 1 แห่ง คืออุทยานฯ หาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี แห่งละ 200 คน รวม 400 คน (ฝ่ายนวัตกรรมสารสนเทศอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง, 2556) จากนั้นได้แจกแบบสอบถามโดยวิธี random sampling นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวจนครบจำนวน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ และทดสอบสมมติฐาน เพื่อจัดกลุ่มและหาตัวแปรเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ Confirmatory Factor Analysis (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2545:27)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างมีมากที่สุดมีการทำงานในภาครัฐ เพศหญิง การศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ 15,000-25,000 บาท สถานภาพโสด ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวคือมากับเพื่อน ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยว 1-2 วัน เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มาก่อน ชื่นชอบในสถานที่ทางธรรมชาติทางทะเล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ พบว่า ให้ความสำคัญ ในประเด็นการจดจำ/ประทับใจ/ เข้าใจ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ พบว่า การช่วยรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว มีเกณฑ์อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืนสามารถลดจำนวนตัวแปรด้วยการทำ Variable Reduction ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ Confirmatory Factor Analysis โดยการนำตัวแปรที่รวบรวมได้จำนวน 20 ตัวแปร มาทำ Data Reduction ผลการวิเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

เมื่อพิจารณาอิทธิพลขององค์ประกอบตัวแปรที่สังเกตได้ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 3. ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว 4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม 5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ส่งผ่าน ส่งต่อประสบการณ์ 6. การ

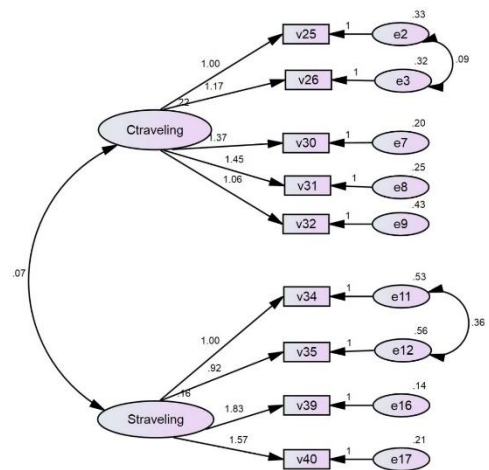
เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม 7. การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8. การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีประสบการณ์จริง 9. การจดจำ/ประทับใจ/เข้าข้าง 10. การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีประสบการณ์จริง การจดจำ/ประทับใจ/เข้าข้าง ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 1.000-1.454 และสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 36.8 ถึงร้อยละ 67.5

เมื่อพิจารณาอิทธิพลขององค์ประกอบตัวแปรที่สังเกตได้ ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ซึ่งประกอบด้วย 1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี 2. การลดการใช้ที่เกินจำเป็นและการลดของเสีย 3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ 4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว 5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น 6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 7. การประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง 8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิถีปฏิบัติแบบยั่งยืน 9. การให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ 10. การวิจัยและประเมินผล พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการใช้ที่เกินจำเป็นและการลดของเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.91-1.83 สัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) อยู่ระหว่างร้อยละ 19.9 ถึงร้อยละ 79.9 หากพิจารณาความกลมกลืนของรูปแบบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการ

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ พบว่า ค่าดัชนี CMIN Chi-square/df GFI AGFI RMR CFI Pclose และ RMSEA ผ่านข้อกำหนดทุกดัชนี ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1. ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของรูปแบบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับเกณฑ์อ้างอิง

Index	Threshold	Results	Reference
CMIN	<5	1.526	Wheaton et. al. (1977)
Chi-square/df	<2	1.52	Byrne (1989)
GFI	≤ 1	0.981	Joreskog and Sorbom (1984)
AGFI	>0.9	0.964	AMOS
RMR	<0.05	0.03	AMOS
CFI	>0.95	0.992	Bentler (1990)
Pclose	>0.05	0.827	AMOS
RMSEA	<0.05	0.036	Browne and Cudeck (1993)



ภาพที่ 1. รูปแบบตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยแนวทางการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี Factor loading และ error ตามภาพที่ 1

ผลการสัมภาษณ์

ได้มีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 2 ท่าน ได้แก่

พ.อ.ดร. นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท (ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) (องค์การมหาชน) หรือ อพท. (12/3/2559) และ ดร. ประเสริฐ สอนสถาพรกุล (ผู้อำนวยการสำนักงานมรดกโลกทางธรรมชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ควรทำให้ผู้อยู่ในท้องถิ่นท่องเที่ยวมีความภูมิใจที่จะนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และเป็นคนนำนักท่องเที่ยวเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ตรงที่ได้จากการลงมือทำ ส่งเสริมให้ทุกคนอยู่บนหลักการคิด วางแผน ปฏิบัติ รับผิดชอบ และเป็นประโยชน์ ซึ่งการมีพื้นฐานอิงหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยทำการส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญนี้ มีการให้เป็นผู้แทนชุมชนเข้าฝึกอบรมหลักสูตรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการดำเนินงานแบบประชารัฐ แต่ละแหล่งก็ปรับรูปแบบต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่พิเศษในการกำกับดูแล ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ มีกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับกับการส่งเสริมอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรประสานทุกภาคีเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุน สร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้มีประสบการณ์ตรง มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านเศรษฐกิจด้วย มีแนวทางการสนับสนุนเกี่ยวกับการจะประกอบอาชีพ การได้ร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีความสุขร่วมกัน ให้มีการดำเนินงานที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ผู้ประกอบการทำธุรกิจจากอุทยานฯ ต้องดูแลตักเตือนนักท่องเที่ยว มีประชุมทุกฤดูกาลท่องเที่ยว ให้ผู้ประกอบการมาพูดคุยกันในระเบียบ และร่วมมือกันพัฒนาในการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ซึ่งคนในชุมชนก็จะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย ควรสร้างแนวทางให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถจัดกลุ่มหรือลดจำนวนตัวแปรด้วยการทำ Data Reduction จากผลการวิจัยสามารถ อภิปรายได้ว่า ตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำนวน 10 ตัวแปร ตามที่ได้เสนอแนะใน หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545) สามารถลดจำนวนตัวแปรลงเหลือ 4 ตัวแปร และ ตัวแปรองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของ พ.อ.ดร. นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท (2556) สามารถลดจำนวนตัวแปรลงเหลือ 5 ตัวแปร รวมทั้งสิ้นสามารถลดจำนวนตัวแปรคงเหลือ 9 ตัวแปร หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 55 ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว การที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มีประสบการณ์จริง การจดจำ/ประทับใจ/เข้าใจ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการใช้ที่เกินจำเป็นและการลดของเสีย การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เช่น สัมภาษณ์เชิงลึก และการใช้แบบสอบถาม เหล่านี้ที่มีผลสืบเนื่องถึงการนำไปพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และ/หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นได้อีกด้วย เช่น แง่คิด มุมมองที่ดีจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ เรื่อง อาทิเช่น การเน้นความสำคัญที่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมีความภูมิใจที่จะนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ให้คนในชุมชนมีความภูมิใจที่จะนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว และเป็นคนนำนักท่องเที่ยวเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนให้เป็นเสมือนเพื่อนมาเยี่ยมบ้านเพื่อน มีประสบการณ์ตรงที่ได้จากการลงมือทำซึ่งสร้างสรรค์ตัวของนักท่องเที่ยวเอง ส่งเสริมให้ทุกคนอยู่บน

หลักการคิด วางแผน ปฏิบัติ รับผิดชอบ และเป็นประโยชน์ ซึ่งควรอิงพื้นฐานหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน 3 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยทำการส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญนี้ การประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และควรมีการเผยแพร่ การส่งเสริม สนับสนุน การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิจัย การวิจัย และงานเชิงวิชาการถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก และสำหรับนักท่องเที่ยวควรตระหนักถึงความสำคัญของ

ทรัพยากรทางธรรมชาติ ปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบต่างๆ ช่วยกันอนุรักษ์ รักษาไว้ให้เหลือถึงคนรุ่นหลังต่อๆ ได้ ชื่นชมบ้าง อย่าทำลาย และเมื่อมาเห็นซึ่งความสวยงามแล้วควรจะต้องบอกต่อ ซึ่งสิ่งต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมานี้ การตระหนักถึงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และการนำไปใช้อย่างสมดุลจะก่อเกิดผลประโยชน์เป็นอย่างดี และจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการใช้เป็นแนวทางการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้อย่างยั่งยืนได้ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

- ข้อมูลบุคคล
- ประเภทของอุทยาน
- ระยะเวลาการท่องเที่ยว
- ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว
- รูปแบบการท่องเที่ยว
- จำนวนผู้ร่วมท่องเที่ยว

หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี
- การลดทรัพยากรที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย
- การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ
- การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น
- การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
- การประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง
- การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน
- การให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ
- การวิจัยและติดตามผล

คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

- ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว
- ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม
- มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ ส่งผ่าน – ส่งต่อประสบการณ์
- เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม
- นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์, ประสบการณ์จริง
- จดจำประทับใจ/ เข้าใจ
- การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2557). การ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์; หลักการพื้นฐานของ
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นจาก
<http://www.westernforest.org/>

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์ข้อมูล
หลายตัวแปร. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

นาฬิกาอดีต แสงสนิท. (2556). การท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่
พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ
มหาชน). สืบค้นจาก
<http://www.dasta.or.th/>

ฝ่ายนวัตกรรมสารสนเทศอุทยานแห่งชาติและพื้นที่
คุ้มครอง. (2556). สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปใน
เขตอุทยานแห่งชาติ. สืบค้นจาก
<http://npdatabase@dnp.go.th>

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2555). ความยั่งยืนที่ต้อง
รายงาน. สืบค้นจาก

[http://pipatory.blogspot.com/2012/04/
blog-post.html](http://pipatory.blogspot.com/2012/04/blog-post.html)

วิมล จิโรจพันธุ์ ประชิต สฤณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์.
(2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ:
แสงดาว.

อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2550.) การสัมมนา
ประจำปี 2550 “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ
การบริหารการพัฒนา”. คณะพัฒนาการ
เศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
สืบค้นจาก
[http://cse.nida.ac.th/main/images/boo
ks/yellowbook.pdf](http://cse.nida.ac.th/main/images/books/yellowbook.pdf)

อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน:
กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนใน
ประเทศไทย. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 21,4
(ตุลาคม- ธันวาคม): 38-48.